

Изази 1. и 15. дана
— у мјесецу —

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 2-40
на по године К 1-20
на четврт год. К —60
За друге земље: на го-
дину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
— фтиније. —

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Коло
народног листа“. Руко-
— писи се не враћају. —

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Браћо читаоци!

С овим бројем обустављамо лист свакоме,
ко није обновио и платио претплату за лист.
Жртвовали смо више, него што смо могли и
смјели, и даље не можемо давати лист на ве-
ресцију. Молимо стога све претплатнике, који
не обновише претплате да то учине одмах.
Молимо поузданике и пријатеље, сваког брата
и добра јунака, да се заузму за претплату
и лист.

Ево да споменемо само ово: У Тиролу
излази њемачки народни лист, који се зове „На-
родни Гласник“ (Volks-Vote). У Тиролу има Ни-
јемаца око шесто хиљада, па тај лист има тамо
тридесет и једну и по хиљаду претплатника.
Нас Срба има више само у Хрватској и Сла-
вонији, а гдје је осим тога Бачка, Банат, Дал-
мација, Босна и Херцеговина, да остало не спо-
менемо. Па један једини народни лист наш нема
ни двије хиљаде претплатника. То је велика
жалост, па зато стављамо на душу сваком при-
јатељу народном, да се заузме за овај лист.

Уредништво „Српског Коло“.

Уздајмо се у себе.

Откако су се Руси заратили с Јапаном, сви
непријатељи њезини, — а тих је сва сила —
пишу о Русима и Русији, што могу грђе и
горе. Сви ти непријатељи унапред већ ликују,
како ће Русе победити Јапанци, и како ће онда
у Европи они одахнути душом, јер неће бити
досадање снажне Русије, која смета њиховим
рачунима. Наши непријатељи, Немци и други,
које ви знате, већ замишљају, кад Русија буде
побеђена, како ће јурнути даље на Балкан, за-
узети српске земље и отићи до Солуна. Ми
Срби и другу Словени овде на југу опет стре-
пимо и бојимо се, шта ће бити од нас, ако
зблиља Јапанци победе Русе, јер сви морају да

шаљу војску на страшне даљине преко света,
а Јапан ратује, тако рећи, код куће.

Осећамо се слаби, па ишчекујемо само од
Русије снагу и помоћ, јер немамо вере у себе.
Исто као што господин, тако и наш српски
сељак, готово где га год има, очекује помоћ од
Руса и нада се да ће он доћи и помоћи му у
његовој невољи, а ако не буде њега, да је пропао.

Видите, браћо, таква политика не ваља.
А не ваља зато, што ми ишчекујемо непрестано,
да ће наступити велики догађаји, и да ће онда
доћи други, па учинити нам оно, што ми же-
лимо и чему се надамо. Само ми ништа не ра-
димо, већ ћутимо и чекамо. Али, ако ми сами
не радимо, да нам буде боље, да будемо јачи
и снажнији, неће на нас нико ни гледати,
неће ни рачунати на нас, па Бога ми ни Рус,
јер и он рачуна на онога, који нешто вреди.

Знам, да ће их се наћи, који ће рећи, па
шта да радимо и шта можемо ми? Можемо
доста, можемо много, врло много. И сељак и
господин мора се латити најозбиљније свога
посла, мора учити и гледати, како други свет
ради, како обрађује своју земљу, како се удру-
жује. Морамо гледати, да се у опћини паметно
и поштено ради на корист све опћине, да на-
челници и биљезници и друга господа не раде,
што хоће, као да је опћина пусто масло. На
школе морамо пазити, да их што више имамо
и да их деца полазе, морамо пазити да један
према другоме будемо поштени, да се међу-
собно помажемо и јачамо, а не да један дру-
гом о глави и несрећи радимо. Никаква, на при-
лику, корист од тога, ако сеоски лихвар или ка-
јишар, купи свећу у цркву, а онамо је огулио
стотину браће своје до коже и упропастио целе
породице.

Све се то постизава радом и маром, трудом
и муком. И помислите онда ову слику: Србин
сељак вредан, честит и ваљан, ради и напре-

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

дује, земљу обрађује како треба, пази на здравље своје, књигу чита и он и деца његова и кућа му напредује; бира у опћинско веће људе паметне као што је и сам, па и опћина напредује; води рачуна о ономе, што се око њега збива и догађа, у сабор шаље праве народне своје људе; сваки сељак зна, да је Србин, да је грађанин у држави, који има своја права и којих не сме никако газити. Па помислите, да је читаво село тако, да је сав наш наш народ такав, и онда имате таку снагу, која ће моћи и без туђе помоћи, да се одржи, а ако буде помоћи требала, много пре ће је и лакше ће је добити, него што можемо ми овако слаби, неуки и нејаки. Дакле, браћо, у првом реду, гледајмо, да дигнемо сами своју снагу, па ће рачунати с нама и Немац и Мађар и Француз и Талијан, а онда ће имати зашто и Рус да нас помогне. Оваке, какви смо, нико нас неће ни погледати, већ ће душманин гледати да нам отме и оно, што још имамо.

Руско-јапански рат.

Борба код Порт-Артура.

У брдима код града Кинџуа, која се наслањају на море, два дана хода пред руском тврђавом Порт-Артуром (50 километара даљине) била је прије три недјеље дана љута битка између Јапанаца и Руса. Јаланска друга војска која ће имати око шездесет хиљада момака и коју води генерал Оку, креће према Порт-Артуру, да га заузме. Ту у брдима дочекао је Јапанску војску један дио руске војске, која стоји у тврђави Портартурској. Бој је трајао три дана и био је врло крвав. Јапанци су били у тој борби трипут јачи од Руса. Јапанаца је стајало тридесет, а Руса десет хиљада. Руси су се држали све дотле, док Јапанцима није с морске стране прискочила у помоћ ватра с њихових великих ратних лађа. Јапанци су прије тога четири пута јуришали и сваки пут били су жестоко сузбијени. Али, кад су запуцали топови с лађа, морали су се Руси повући натраг. Ну и то су учинили, кад је настала ноћ. Да ових лађа није било, Руси би потукли троструко јачу војску. Кад се узме, да је у овој љутој битци погинуло око петнаест хиљада Јапанаца, а Руса ни пуну хиљаду, онда се не може рећи, да је јапанска побједа славна.

Руси су одступили на друга брда, ближе Порт-Артуру, и сад ће се борба на тим брдима наставити као и на првима. Сваки корак земље браниће Руси и Јапанци ће морати пролити потоцима крви, док дођу до саме тврђаве. Ту онда истом настаје прави бој. Руска војска, која брани Порт-Артур, као што се види, држи се храбро, вјешто и мудро. Порт-Артур је јако утврђен, и ако га Јапанци мисле узети, мораће пролијевати крв потоцима и још им побједа неће бити сигурна. У Порт-Артуру има тридесет хиљада руске војске, а борило се на брдима око Кинџуа десет хиљада.

Куропаткин.

Заповједник руске војске генерал Куропаткин стоји и данас још у средњој Манџурији код града Љаојана. Ту диже утврде, скупља и разређује своју војску, која му из Русије придолази. Његов је план, да дочека вријеме, док буде јачи, него што су Јапанци, па да онда удари свом снагом на њих. Он није до данас од своје снаге отцијепио ни једног војника. Сваким даном стижу му појачања и може се рећи да није далеко вријеме, када ће кренути против Јапанаца. Кад се говори о овоме рату, не треба никад сметнути с ума, да је удаљеност између Русије и Манџурије око десет хиљада километара, а то је страшна даљина. Јапану треба само три до четири дана вожње по мору, да пребацује своју војску. Зато Руси морају савлађивати велике тешкоће, а Јапанцима је ратно поље, тако рећи, пред кућом. Зато и јест још увијек тако, да Јапанци нападају, а Руси стоје, бране се и скупљају војску.

Адмирал Скридлов

који је као наследник Макарова стигао недавно из Русије у Владивосток, у другу луку руску у Источној Азији, учинио је једно јуначко дело. Јавља се с много страна, да је Скридлов ових дана стигао у Порт-Артур. Порт-Артур је, као што знамо, опкољен и с мора и с копна с јапанским лађама и војском, па се не зна, на који је начин ушао у Порт-Артур. Ако је збиља Скридлов стигао тамо, онда је то заиста одважно и јуначко дело од њега. Руска морнарица добива тако овога вештога и мудрога заповедника, па ће моћи да стане на отпор јапанским навалама с мора.

Србине, не испуштај земље из шака.

Српске земљорадничке задруге имале су прије петнаест дана своју скупштину (конгрес) у Топуском у Банији. О том конгресу доносимо на другом мјесту извјештај, а овдје доносимо красан говор, који је изрекао честити и вриједни парох г. Радослав Марковић из Инђије у Сријему. Послије његова лијепа говора донесена је врло важна одлука, коју треба сваки Србин ратар да научи на памет. Свештеник г. Марковић рекао је ово:

Прилике у којима живи српски народ врло

и Немци, у Бачкој Немци и Мађари. Заузели су силне просторе од нас, много и много места изгубисмо, само српска имена тих места и потеса сведоче о некадашњем њихову српском обележју. Сада газе те земље *само ноге Срба, слугу немачких господара*. У Бачкој узмичемо све више према југу. Па и у Срему стојимо врло рђаво. У источним, а у неку руку и у јужним крајевима потиснути смо силно. Ако, не дај Боже, овако дуже потраје, зло ће од нас бити, пропашћемо у тим крајевима. У неким чисто српским опћинама пре 40 година не можемо

Манастир Жича у Србији.

су неповољне. Раширио се он од Јадранског мора до ердељских гора. Тешко му се стога прибрати на отпор туђину. Дугачка је врло црта, коју имамо да бранимо од грабљива туђина, изложена јаким нападајима. Трпели смо стога у старије време у погледу верском и народносном. Све смо то претурили срећно преко главе, али сад сви имамо да издржимо борбу привредну са тим туђином. Ту нисмо тако сретни до сада били. Ланац наш народни на много је места пресечен. У Банату га пресекоше Румуни

сада ни кнеза или већника Србина изабрати, већ ни говедара. Па тако је и у Славонији. Чеси, Мађари и Немци потискоше нас, да замало стоји, да наш владика у Пакрацу остане опкољен морем туђинштине. Писали су нашим новинама, како су после буне од 1848 године видели једнога Србина у Сентомашу где дрхће у удој одећи од зиме. Питали га зашто то, а он рече: Не може се имати и opakлија и војводина. Али држим, да се према opakлији и војводина мора равнати, јер војводина без opakлије

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није ништа. Мађари ето губе сваки дан земљу испод ногу, закупљује је туђин, а у исто време заносе се, како ће све ово помађарити, ма да има безброј Мађара, којима је сав иметак: колица (тачке), лопата и мотика. Причају, како је један такав Мађар рекао прилично згодну Србину: Све ће ово једаред бити мађарско. Србин му одговори: па свеједно ти нећеш имати ништа него та колица. Зато и ми морамо чувати земљу, крвљу својих отаца натопљену. Нема зато већег издајника имена и вере наше од оног Србина, који лакоумно своју земљу продаје. Има доста примера, да ту српску земљу купују наше цркве, н. пр. у Банату само да туђину не оде. Али камо среће, да ту земљу чланови цркве сачувају за себе или купе. Јер богат народ — богата црква. Имамо ми у Угарској богатих цркава, али нема Срба, чланова те цркве, већ се на мађарском језику у тим црквама пише и говори. Сви би морали радити на том, да земљу своју из руку не испуштамо, да бар наша деца од од нас бољу будућност узимају и дочекају. Ако ће народ напредовати, мора у свему подједнако. Саме књиге, новине и научњаци не користе без ваљаних тежак, занација и трговаца. Јер тежак је корен, он вечито траје. Зато натапајмо земљу знојем, као наши стари крвљу и недајмо је.

Стога предлажем ову одлуку:

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака грудa, свака бразда, сваки педаљ ерпекe земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште ерпекo, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће ерпекo народно издајство. (Тако и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати, да је тамо Срба икад и било).

Америка и наши јади.

Лист, који се зове „Хрватски Народ“ пише, како наш свијет из Америкe са рада шаље тужне гласове својим кућама, па доноси и пјесму о томе. Рад у америчким фабрикама врло је тежак и напоран. Многи настрада, изгуби здравље,

плати главом Америку. Код куће опет не обрађује се како треба оно земље, што је сељак има, а жене, које добијају крваво заслужени новац, не знаду газдовати, него га троше немилице и расипају без трага. Има таквих жена, које за новац из Америкe купе каву, па хране кавом и псе своје. Пију вино и ракију, картају се и проводе гадан и срамотан живот, а њезин човјек у зноју лица заслужује крвави грош.

Овом приликом морамо и то споменути, како је због тога, што из Америкe шаљу људи новаца кући, поскупила земља. Ово се нарочито види у Лици, гдје је рал (јутро) нешто боље земље стајао прије до сто форинти, а данас је скупља земља него у Бачкој. Рал се плаћа по хиљаду, хиљаду петсто и више форината. То није никако здраво стање, јер земља у Лици не може донијети никада оне користи, коју би човјек имао, кад би тај новац, ако ништа друго, ставио у новчани завод. А ако би га уложио у какав други посао, могао би му носити и много већу корист.

То, што се са куповањем земље у Лици и ближим крајевима догађа, не може дуго трајати. Малаксаће и јењати посао и у Америци, па ће пасти цијена и земљи, јер ће престати долазити и крваво зарађени новац. Прије мјесец и по дана створени су у Америци много тежи закони за досељенике, него што су досад били. Осим којекаквих прегледавања мора сваки досељеник платити држави неки принос, а кад себе мора имати бар 100 форинти (40 долара) за живот. Осим тога почеле су и радње запињати, јер се не може толико робе продати, колико се производи, а радника је превише. Наш свијет мисли да у Америци цуре лукати, али кад дође тамо, онда види, колико се мора мучити, док скуца што новаца.

Осим овога ваља рећи још и ово: Многи се наши људи, кад се врате из Америкe кућама, некако погоспoде. Не обрађују земљу своју и не куће кућу, него троше онај новац, што га зараде, а кад га истроше, онда опет иду на тешки амерички рад.

Да се види, како наш свијет мисли о Америци, ево како пјевају наши тамошњи радници:

Ај, да знате, браћо наша мила,
Каква нам је Америка била!
Кад дођосмо у енглеске руке,
Мили Боже, тешке за нас муке!

Пос'о тежак, зборити не знамо,
 С њим слободе никакве немамо.
 Свако јутро прије седам сати
 Код вагона мора сваки стати.
 Стоји звека лопата и пика,
 Рекао бих: чета од војника
 Брзо ради, а слабо те плати,
 Под строгошћу као и солдати.
 Енглез оре, да не може горе
 И окреће на свакоју страну,
 Сиса нама и пошљедњу храну.
 Мисле браћа из старога краја
 Да нам новац долази из раја,
 А не знаду, како је на раду,
 Ил' на штречи, или у фабрици.
 Са штреке је сломљен и измучен,
 Из фабрике сатрт и опечен,
 А многи је, брате, и испечен.
 Па да видиш, побратиме драги,
 Кад у вече из фабрике пођем,
 Десет пута да крај тебе прођем
 Не би, брате, ти препозн'о мене.
 Ал' то наше не вјерују жене,
 Него мисле, да обдан радимо
 А по ноћи, да новце градимо.
 Па кад оне добију нована
 Остављају све код трговаца.
 А када се из дућана врате
 Тад се, брате, у биртију сврате.
 Ту ти лијепо без бриге засједу,
 Вино пију, јањетину једу.
 Кад им газда донесе политру,
 Псују њему ћаћину молитву:
 „А што си нам донио политру,
 „Зашто одмах нијеси дволитру?
 „Има ваљда у мене долара,
 „Да ти платим и два'ест литара.
 „Нијесам за њих ни прала ни ткала,
 „Веће ми их Америка дала.
 „Носи одмах ћаћина ти дина,
 „Носи брзо десет литри вина“.
 И тако ти, кад биртију прођу,
 О поноћи једва кући дођу.
 Жена иде, ал' не иде с миром:
 Већ на цести када кога срета
 Проћи не да, него њему смета.
 С миром њему она не да проћи,
 Већ ако ће сњоме кући поћи.
 Не зна да ће скупо то да плати,
 Кад се чо'ек кући својој врати.
 Ми се, јадни, напатисмо амо,
 И шта оне раде, добро знамо,
 Те у раду кидишемо на се,
 Кад пр'о мора добијемо гласе.
 Нека, брате, свака пази на се,
 Кад јој чо'ек сазна тужне гласе.
 Вјеруј мени и праведном Богу,

Да ј' с чо'еком изгубила слогу.
 Али има још нешто на ствари,
 Што већ знаду сви наши котари:
 Од женскијех има доста јада,
 Копилади одвише имаду,
 Ни оца им богме не познаду!
 Многи ти је већ комшија пис'о
 Свом комшији оvdје у Чикагу,
 Да му ј' жена окренула к врагу.
 То поштена учинити неће
 Ни ће своје отровати среће.
 Која има душу и поштење
 Било њојзи од Бога проштење!

Седма скупштина

српских земљорадничких задруга.

Два дана, 12. (25.) и 13. (26.) маја држана је скупштина српских земљорадничких задруга у Топуском у Хрватској, у нашем крају у Банији. Скоро све наше задруге из Хрватске и Славоније, Бачке и Баната послале су своје заступнике, а од неких задруга било је и више изасланика. Ту си видио наше Србе Банаћане, Бачване, Барањце и Сријемце, који су дошли у походе својој браћи Крајишницима, и цијело то вријеме упућивали су они као много искуснији ратари своју браћу. *Тумачили су, како се код њих друкчије и боље ради, друкчије оре, како би се и у Банији могло много боље радити, када би се умјело и хтјело.* Многи понудише Крајишницима, да ће им дјецу узети у наук, да их изуче правом пољском раду и газдовању. Крајишници прихватише ову красну понуду објеручке, а многи обећаше, да ће и сами тамо отићи. Лијепе разговоре, које су напреднија браћа из Баната имала са својом браћом у Банији, донијећемо ми редом у нашем народном листу, јер је вриједно, да то прочита свако и да запамти. Нашао се млад један човјек, свршен правник Адам Прибићевић, који је био на тој скупштини, па је записао те разговоре и сваки злата вриједи.

На скупштини је било и другијех гостију, а особито спомињемо, да је Српска Омладина, која учи велике школе у Загребу, послала неколико својих другова, да и они буду тамо.

Први дан скупштине у сриједу до подне 12. (25.) маја расправили су чланови Савеза и Централне Касе Земљорадничких Задруга, којима је сједиште у Загребу, своје послове и рачуне, које ће сутра дан пред главну скупштину изнијети. Послије подне сазвао је г. Владимир *Матијевић* задругаре и госте на разговор о *привредном унапређењу нашега народа.* Разговарало се о томе, **како Србин не треба да испушта земљу из својих шака.** У другом чланку износимо, шта је о тој ствари говорио парох из Инђије у Сријему, госп. Радослав *Марковић*, па кад прочитате видјећете паметних ријечи, које је тај слуга олтара божјег изговорио.

Послије њега говорио је парох из Барање, г. Стеван *Михалчић*, који је говорио о раду и штедњи у

народу. На Србе у Барањи у Угарској зинула је и хала и врана, али како се може борити и радити, доказују задругари њихове задруге у Кишфалуби, који су радњом и штедњом за пет шест година стекли и прикупили земље за близу четрдесет хиљада круна.

Говорило је још више говорника о тој ствари. Особито је красно говорио сељак Васо *Дурман* из Јаворња у Банији, који је рекао како у раду, у прегалаштву ратареву лежи залога његова напретка. Од омладине загребачке говорио је г. Младен *Георијевић* и Јован *Стевановић*.

Ваља нам још рећи, да је парох новопављански г. Миле *Соларић* говорио о томе, како Видовдан сваке године треба да буде дан народног прегорења. Тога дана треба сваки Србин и Српкиња, господин и ратар, да прегори и приложи *бар само један новчић* на српске корисне и племените ствари, па би се тиме дало у народу много добра учинити, а не би нико, тако рећи, ни осјетио. Прошле се године већ покушало у неким мјестима, па се скупила лијепа крајцара за народне ствари. Чеси скупе на дан самопрегорења хиљаде, па помажу онда народне школе, шире књигу у народ и дају на друге корисне народне ствари.

Други дан последије призивања светога Духа била је главна скупштина Савеза српских земљорадничких Задруга и Централне Касе. Из извјештаја се види да је прошле године било у свему 179 задруга. Број задруга порастао је за трећину. До конца године одобрено је било Задругама код Централне Касе кредита један милијун и четрдесет и три хиљаде круна (1,043.000). Задруге су узеле од тога шест сто шеснаест хиљада круна (616.569.32 К) кредита, те на једну задругу отпада узетог кредита три хиљаде четир сто четрдесет и четир К. (3.444 К 52 филира). Просјечно је од тога отплатила у готовом свака задруга хиљаду четир сто тридесет К. и по. Осим овога одобрен је задругарима још нови кредит од један милијун и двјесто хиљада круна (1,200.000 К).

Послије одржане скупштине држана су још два предавања. Парох г. Младен *Остојић* из Жировца држао је предавање: *Како да се наш Крајишник ослободи сиромаштва?* У свом лијепом предавању изнио је говорник мане и недостатке у раду нашега Крајишника, а особито у воћарству, које је, тако рећи, сасвим занемарено код крајишника. Други предавач, г. Коста *Илибашић*, уредник „Привредника“ у Загребу, говорио је о сточарству. Изнио је велику вриједност његову и мане нашега Крајишника код узгајања стоке. Показао је пут и начин, како треба да се ситна крајишка стока бољом храном и одабирањем оплемени.

Предавања су саслушана с великом пажњом и парох из Сомбора г. Ђорђе *Павковић* говорио је, како би добро било, да се крајишки младићи шаљу у доње крајеве: Сријем, Банат, Бачку и Барању, да се ондје науче привредном раду, а нарочито земљорадњи.

Тако је завршена ова седма скупштина у Топуском.

Народне књижнице.

Знам, да ће те одмах запитати, шта је то и какве су то народне књижнице? У једном селу или месту сложе се разборити и паметни људи, па замоле кога, да им даде коју књигу, а нешто новаца скупе и сами, па прикупе добрих књига и новина, начине орман, нађу собу, саставе тако скупа више књига и новина, и то се зове *књижница*. У њој треба да буду праве књиге и новине за народ, лако разумљиве. И онда долазе људи у ту књижницу и читају, кад имају времена, разговарају између себе, и питају онога, који више разуме, да им растумачи, што им је неразумљиво. То није баш тешко наћи, јер се нађе и међу господом народних људи, којима је стало до добра и среће народне, па читају скупа с људима, тумаче им оно, што се у књигама пише. Има их, који народ, особито зими, кад нема посла, уче читати, писати и рачунати. А читати видите данас већ није тешко научити, јер има начин, **како се сељак, који не зна, може научити читати за неколико сати.** Како то иде, то ћемо казати други пут. А кад се научи читати, онда већ иде лакше и с писањем. Другим речима та народна књижница је у неку руку нека народна школа.

Други народи имају одавна такве књижнице. Да не идемо далеко, ето наша браћа Хрвати имају много таквих књижница, које служе добру народном. Да боме да није ни код њих све то савршено и потпуно, како треба да буде, али није давно ни почето, па ипак прекрасно напредујемо. *Ми Срби немамо још ниједне такве књижнице*, а то је жалосно. Зато су се у Загребу договорили млађи људи, направили правила главне управе српских народних књижница. Чим им земаљска влада потврди правила, они ће отпочети свој посао. Они ће сваком оном месту и селу, које буде желило основати књижницу, слати правила, упућивати их, бринуће се за оснивање књижница, за прикупљање књига, надгледаће све књижнице. У кратко, као што је Савез Земљорадничких Задруга у Загребу матица свију задруга, тако ће и главна управа српских књижница у Загребу бити матица народних српских књижница.

Пријатеље народног листа „Српског Кола“ молимо, да воде рачуна о овоме покрету. Они би већ могли отпочети прикупљањем књига,

налажењем згоднога места за књижницу. А ако им треба каква савета, нека се обрете на уредништво овог листа, које ће им стајати на руци у сваком погледу.

Крајње је време већ и у нас па зато радимо на оснивању српских народних књижница.

Шта се збива у нас и у свијету.

Погодба с Угарском. Већ је седма година, како се између краљевине Хрватске - Славоније и краљевине Угарске воде преговори о нашем државном новцу, колико ћемо ми добијати годишње, а колико ћемо плаћати за заједничке ствари нама и Угарској. Ми смо већ много пута у овом иашћем листу говорили, да ми нисмо господари својег новца, своје кесе, или како се то каже, својих финансија. Ми плаћамо, али је кључ од кесе у рукама Маџара, јер они воде рачуне о нашим доходима. А кад туђин има у рукама наш новац, онда он може и рачунати, како хоће, а не како би по праву требало. Од сваке форинте дохотка, коју краљевина Хрватска - Славонија годишње прими, има она за своје потребе 44 новчића, а 56 даје на заједничке ствари нама и Маџарима. Тако је погођено већ прије тридесет година с Маџарима, и ако то није право, јер ми плаћамо и за ствари, које на нас не спадају. Али то још није све зло, јер има и другога. Има наша краљевина и таквих доходака, од државних шума, од железница, од војничке таксе, од пошта и брзојава, али од тога не добива она ништа, и ако би од сваке форинте морала добити и ту 44 новчића. Многи опет доходак је много већи, него што га нама рачунају, па смо прикрађени.

Ето, због тога се воде већ неколико година преговори, да се склопи боља финансијска погодба. У прошли четвртак дошло је ипак до неке погодбе између оних људи, које је сабор загребачки послао да преговарају у име Хрватске и Славоније, и оних које је изабрао сабор пештански у име Угарске. То се одасланство зове: хрватско-славонски краљевински одбор и угарски краљевински одбор, који се латинским именом зове и регниколарна депутација.

Према вијестима, које су нам стигле из Пеште, ова нова погодба која ће вриједити до краја год. 1907., (јер је стара истекла 1897. а погодба се склапа на десет година) нешто је ипак боља од оне старе. Маџари не даду све што нама припада, а наш загребачки сабор и његови изасланици немају снаге да прекину све преговоре с Маџарима, па да траже да ми својим новцем сами управљамо. Добићемо од својег новца нешто више него ли досад, али то ће бити само толико, да ће се чиновницима нашим повисити плате, а остало ће остати као и досад, јер нећемо имати новаца за друге народне и земаљске потребе.

Све ће то тако ићи, док народ не пошаље у загребачки сабор другојачије људе, него што су ови наши Маџарони, који ће друкчије знати разговарати с Маџарима.

Хоће да нам отму школе у Угарској. Маџарима није доста што имају сву државну власт у својим шакама, па могу с народима у Угарској радити, како хоће. Сад, у најновије доба хоће да народима у Угарској, међу њима и Србима, одузму народни језик у школама, па да се дјеца готово само маџарски уче. Они кажу, да нашој дјечи и не треба да науче у школама што друго осим маџарски. Они неће да школа буде оно што она мора да буде код разумна свијета, то јест да расвијетли дјеци ум и памет, да их научи добру, поштењу и корисном знању, него им је сва брига, хоће ли дјеца знати маџарски. Таке школе, као што их хоће Маџари, само су зло за народ, јер не само, што тиме хоће да одузму преко дјеце народу његов говор, него га ни иначе ничему не науче, што треба човјеку у животу и што се у другим школама код сретнијег и разумнијег свијета учи. И сад нека свако просуди може ли бити у такој држави добра и напретка.

Не може нам бити тако ни жао, што Маџари ударају на нас, али нас срце боли, кад гледамо како им и наши људи помажу у томе, па још они, који би имали бити чувари нашега народа. Ту неки дан састала су се у Пешти господа, која су вијећала о новом школском закону, по коме ће превладати у Угарској у свима школама маџарски језик. Међу том господом сједио је и будимски владика Лукијан *Богдановић*, па је и он говорио, да треба у српским школама учити што више маџарски језик.

Ето, таке владике имамо ми Срби. Није ни чудо, што нам овако зло иде у свима пословима. Откуда би требало да нас сунце грије, отуда нас лед бије.

Крунисање краља Петра. Ове јесени биће у манастиру Жичи у Србији крунисање српског краља Петра I. У манастиру Жичи крунисали су се стари српски владари, па тако ће се ето крунисати и сада српски краљ Петар. У данашњем броју доносимо слику манастира Жиче, да наши читаоци виде, како изгледа та српска задужбина.

Погибија српских устаника. На узвишици Четирце у прешовском крају, на граници Србије и Старе Србије, погинула су пре десетак дана двадесет и четир млада Србина, устаника из Старе Србије. Они су се дуже времена спремали да упадну у Стару Србију, па да бране народ од насиља арнаутског. На жалост, за то је спремање дознала аустријска власт, па је јавила Турској. Турска власт пошаље читав батаљун војника под заповједништвом аустро-угарског потпуковника Рихтера, који се налази поред официра других држава у Турској, а који имају да изведу тобоже некакве реформе, то јест поправке и преинаке код жандармерије турске, па да наш народ у Старој Србији и Маџедонији не страда. Турска војска дакле дочека устанике у клопци и поубија све. Новине српске, штампа у Србији и ван ње, криви неке људе у Београду, који су спремали ову чету, због ове погибије. Они су отпремали чету као у сватове, па чим су они млади јунаци прешли турску границу, попадале као снопови. Ти у Београду који су опремали ову чету, зову се генерал Атанаш

вић, трговац Лука Теловић и доктор Гођевац. Чета се, и ако опколена, храбро борила. Јавља се, да је погинуло 20 и да је рањено 100 Турака.

Д-ра Луја кнеза Војновића, Србина католичке вјере из Дубровника који је био прије годину дана министар правде у Црној Гори, именовао је српски краљ Петар I. учитељем и васпитачем другоме сину своме кнезу Александру Карађорђевићу. Кнез Лујо Војновић је учен, образован и ваљан Србин, па се сви ми Срби морамо радовати, што ће такав човјек образовати сина српског краља. Дај Боже, да буде овај рад кнеза Војновића у свему срећан и благословен:

Споменик косовским јунацима. Јунацима, који погибоше за „крст часни и слободу златну“ на Косову пољу 15. (28.) јунија 1389., откриће се у Крушевцу у Србији споменик на Видовдан. Тако хоће захвални потомци да искажу своју захвалност косовским мученицима.

Трговци из Србије у Будимпешти. Сто шест трговаца из Србије дошло је о Духовима у Будимпешту, гдје су их дочекали мађарски трговци. Срби трговци разгледали су различне фабрике и друга трговачка уређења у Пешти. Мађари су им приредили гозбе, на којима се наздрављало споразуму између Мађара и Срба. Говорило се и што није требало, јер какав је споразум с Мађарима могућ, кад Мађари притискују све друге народе, који с њима живе у једној држави. Лијено би то било, кад би ми као сусједи могли са свима народима лијепо живјети, али онда не смије један другог газити и натуривати му своју власт, као што то Мађари раде. Зато српске новине и замијерају трговцима из Србије, што су ишли у госте Мађарима, не гледајући на то што они раде са Србима у Угарској, а и с нама у Хрватској и Славонији. Наша се браћа у Србији не би смјела братимити с оним, ко нама овамо о глави ради. Сва је срећа, што ни у Србији ово не одобравају и кажу да томе не треба давати Бог зна какве велике вриједности.

Између Србије и Бугарске долази до све јачег братског споразума. Тако, од 1. (14) јуна о. г. укидају се пасоши између ове двије сусједне земље. У најближем времену израдиће и расправити повјереници Србије и Бугарске и друге ствари, које се тичу српско-бугарског споразума. Тиме ће се још појачати везе братства и сусједног пријатељства. Ово је жива потреба Срба и Бугара, јер ће тако доћи до потпуног споразума између њих, па неће непријатељи Срба и Бугара моћи без њихова питања отимати се за лијепе земље на Балкану, које припадају по праву само Србима и Бугарима, и никоме другоме. Русији је врло мило, да између Срба и Бугара расте пријатељство. У таком раду они могу рачунати увијек, да ће им Русија ићи на руку. Особито је Русима мило, да се данас јача споразум између Србије и Бугарске, кад је Русија у тешкој борби с Јапанцима у далекој Азији.

Добри људи, који желе да народ чита.

(Наставак.)

11. Честити Беловарчани претплатили су између себе више комада, за сиромашне Србе, да читају овај лист. Има више овако добрих људи и ми ћемо их износити редом, да се чује и чита. Исто тако претплатио је:

12. Г. Стеван Калембер трг. из Коренице.

13. Г. Стево Узелац, трг. из Бриња.

14. Г. Никола Петровић, велики газда из Пазове.

Хвала им и у име листа и у име читалаца! Хвала им од срца!

(Продужиће се.)

Ко жели брзо и лако научити енглески без учитеља, нека купи

Упутство у енглеском језику

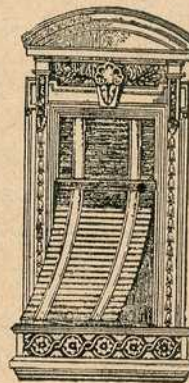
намијењено онима, који не знају енглески читати.

У истом се налази закон о досељеништву у Сједињене Американске Државе.

Издавањел: Драгомир Маловић, — Трст, Piazza Tomaseo 1. — Цијена је књизи с поштарином 1 круну и 10 потура.

Препродаваоци добивају попуст

606. 6—6.

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
напака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Ценовници бадава и франко.

604. 5—24.